

JUNGTINIŲ TAUTŲ
VAIKO TEISIŲ KOMITETO
BENDRASIS
KOMENTARAS

NR. 5 (2003)

**DĖL BENDRŲJŲ
VAIKO TEISIŲ
KONVENCIJOS
ĮGYVENDINIMO
PRIEMONIŲ
(4 IR 42 STRAIPSNIAI,
44 STRAIPSNIO
6 DALIS)**

Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrasis komentaras atskleidžia Vaiko teisių konvencijos bei jos fakultatyvinių protokolų normų turinį.

Šiame leidinyje pateikiamas **neoficialus** Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrojo komentaro vertimas.

Visą leidinį „Jungtinių Tautų vaiko teisių komiteto bendrieji komentarai“ galite matyti nuorodoje http://vtaki.lt/uploads/structure/docs/485_a5eebb22a7f392edf2d7634481bb46b5.pdf

Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga
Plačioji g. 10, 01308 Vilnius
Tel. +370 5 210 7176
vtaki@vtaki.lt
www.vtaki.lt

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos užsakymu:

Iš anglų kalbos vertė
UAB „Baltijos vertimai“
Bernardinų g. 9-4, 01124 Vilnius
Tel. +370 5 212 2924
www.baltijosvertimai.eu

Parengė UAB „Kriventa“
V. Pietario g. 5-3, 03122 Vilnius
Tel. / faks. +370 5 265 0629
kriventa@kriventa.lt
www.kriventa.lt

CRC/GC/2003/5
2003 m. lapkričio 27 d.

VAIKO TEISIŲ KOMITETAS
Trisdešimt ketvirtoji sesija
2003 m. rugsėjo 19 d. – spalio 3 d.

BENDRASIS KOMENTARAS NR. 5 (2003) DĖL BENDRŲJŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ (4 IR 42 STRAIPSNIAI, 44 STRAIPSNIO 6 DALIS)

ĮŽANGA

Vaiko teisių komitetas parengė šį bendrąjį komentarą, siekdamas įvardyti valstybių dalyvių įsipareigojimus sukurti „bendrąsias įgyvendinimo priemones“. Įvairūs šios sąvokos elementai yra sudėtingi, todėl Komitetas pabrėžia, kad greičiausiai ateityje parengs išsamesnius bendruosius komentarus apie atskirus elementus, siekdamas išplėsti šiuos pagrindus. Savo bendrajame komentare Nr. 2 dėl nepriklausomų nacionalinių žmogaus teisių institucijų vaidmens, skatinant ir saugant vaiko teises, Komitetas plačiau komentavo šią sąvoką.

4 STRAIPSNIS

„Valstybės dalyvės imasi visų reikiamų teisinių, administracinių ir kitų priemonių šioje Konvencijoje pripažintoms teisėms įgyvendinti. Ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms įgyvendinti valstybės dalyvės panaudoja kiek įmanoma daugiau savo turimų išteklių, o prireikus pasitelkia ir tarptautinį bendradarbiavimą.“

I. ĮVADAS

1. Kai valstybė ratifikuoja Vaiko teisių konvenciją, ji prisiima įsipareigojimą ją įgyvendinti pagal tarptautinę teisę. Įgyvendinimas – tai procesas, kurio metu valstybės dalyvės imasi veiksmų, siekdamos įgyvendinti visas Konvencijoje numatytas teises visiems jų jurisdikcijai priklausantiems vaikams.¹ Pagal 4 straipsnį, valstybės dalyvės „imasi visų

¹ Komitetas primena valstybės dalyvėms, kad vadovaujantis Konvencija, vaiku laikomas „kiekvienas žmogus, neturintis 18-os metų, jei pagal taikomą įstatymą jo pilnametystė nepripažinta anksčiau“ (1 str.).

reikiamų teisinių, administracinių ir kitų priemonių“, siekdamas įgyvendinti Konvencijoje įtvirtintas teises. Nors įsipareigojimus pagal Konvenciją prisiima valstybė, įgyvendinimo užduotis, kad vaikų žmogaus teisės taptų realybe, turėtų įtraukti visus visuomenės sektorius ir, žinoma, vaikus. Labai svarbu užtikrinti, kad visi nacionaliniai teisės aktai visiškai atitiktų Konvenciją, o Konvencijos principai ir nuostatos būtų tiesiogiai taikomos ir tinkamai vykdomos. Be to, Vaiko teisių komitetas identifikavo daugybę priemonių, būtinų užtikrinti sėkmingą įgyvendinimo procesą, įskaitant specialių struktūrų sukūrimą, stebėseną, mokymus ir kitą vyriausybės, parlamento ir teismų sistemos visuose lygiuose veiklą.²

2. Komitetas, nagrinėdamas periodines valstybių dalyvių ataskaitas pagal Konvenciją, atkreipia ypatingą dėmesį į sąvoką „bendrosios įgyvendinimo priemonės“. Po peržiūros parengtose baigiamosiose pastabose Komitetas pateikia konkrečias rekomendacijas dėl bendrųjų priemonių ir tikisi, kad valstybė dalyvė kitose periodinėse ataskaitose aprašys veiksmus, kurių ėmėsi pagal šias rekomendacijas. Pagal Komiteto su ataskaitų teikimu susijusias gaires Konvencijos straipsniai yra suskirstyti į grupes.³ Pirmoji grupė apima „bendrąsias įgyvendinimo priemones“ ir sujungia 4 ir 42 straipsnius (įsipareigojimas supažindinti vaikus ir suaugusiuosius su Konvencijos turiniu, žr. 66 paragrafą) ir 44 straipsnio 6 dalį (įsipareigojimas viešinti ataskaitas valstybėje, žr. 71 paragrafą).
3. Bendrieji įsipareigojimai dėl įgyvendinimo yra pateikti ne tik šiose nuostatose, bet ir 2 straipsnyje, kuris teigia, kad „valstybės dalyvės gerbia ir garantuoja visas šioje Konvencijoje numatytas teises kiekvienam vaikui, priklausančiam jos jurisdikcijai, be jokios diskriminacijos...“.
4. Be to, pagal 3 straipsnio 2 dalį „valstybės dalyvės įsipareigoja teikti vaikui tokią apsaugą ir globą, kokios reikia jo gerovei, atsižvelgdamos į jo tėvų, globėjų ar kitų asmenų, atsakančių už jį pagal įstatymą, teises ir pareigas, ir tam tikslui imasi atitinkamų teisinių ir administracinių priemonių.“
5. Tarptautinė teisė žmogaus teisių srityje numato panašius straipsnius kaip ir Konvencijos 4 straipsnis, kuriuose nurodyti bendrieji įsipareigojimai dėl įgyvendinimo, pvz., Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 2 straipsnis ir Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 2 straipsnis. Žmogaus teisių komitetas ir Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių komitetas parengė bendruosius komentarus, susijusius su šiomis nuostatomis, kurie turėtų būti suvokiami kaip papildantys šį bendrąjį komentarą, ir yra minimi toliau.⁴

² 1999 m. Vaiko teisių komitetas organizavo dviejų dienų trukmės seminarą paminėti dešimtąsias Vaiko teisių konvencijos priėmimo Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje metines. Seminaro metu buvo atkreiptas dėmesys į įgyvendinimo priemones. Po seminaro Komitetas pateikė išsamias išvadas ir rekomendacijas (žr. CRC/C/90 291 paragrafą).

³ Bendrosios gairės dėl valstybių dalyvių pagal Vaiko teisių konvencijos 44 straipsnio 1 dalies a punktą pateiktų pradinį ataskaitų formas ir turinio (1991 m. spalio 15 d. CRC/C/5), bendrosios gairės dėl valstybių dalyvių pagal Vaiko teisių konvencijos 44 straipsnio 1 dalies b punktą pateiktų periodinių ataskaitų formas ir turinio (1996 m. lapkričio 20 d. CRC/C/58).

⁴ Žmogaus teisių komiteto bendrojo komentaro Nr. 3 (1981 m., tryliktoji sesija) 2 straipsnis dėl įgyvendinimo nacionaliniu lygiu; Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių komiteto bendrasis komentaras Nr. 3 (1990 m., penktoji sesija) dėl valstybių dalyvių įsipareigojimų pobūdžio (Pakto 2 straipsnio 1 dalis) ir bendrasis komentaras Nr. 9 (1998 m. devynioliktoji sesija) dėl Pakto taikymo šalies viduje, kuriame plačiau nagrinėjami tam tikri bendrojo komentaro Nr. 3 elementai. Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras reguliariai skelbia sutarties organų bendrųjų komentarų ir rekomendacijų rinkinius (HRI/GEN/1/Rev.6).

6. Nors 4 straipsnyje nurodomi bendrieji valstybių dalyvių įsipareigojimai dėl įgyvendinimo, antrajame sakinyje taip pat minimas skirtumas tarp pilietinių ir politinių teisių ir ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių – „ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms įgyvendinti valstybės dalyvės panaudoja kiek įmanoma daugiau savo turimų išteklių, o prireikus pasitelkia ir tarptautinį bendradarbiavimą.“ Nėra paprasto ar autoritetingo žmogaus teisių ar Konvencijos teisių padalijimo į dvi kategorijas. Komiteto gairėse dėl ataskaitų teikimo 7, 8, 13–17 straipsniai ir 37 straipsnio a punktas yra sugrupuoti kaip „Pilietinės teisės ir laisvės“, tačiau pagal kontekstą tai nėra vien tik pilietinės ir politinės teisės Konvencijoje. Akivaizdu, kad dauguma kitų straipsnių, įskaitant Konvencijos 2, 3, 6 ir 12 straipsnius, turi elementus, kurie sudaro pilietines / politines teises ir atspindi visų žmogaus teisių tarpusavio priklausomybę ir nedalomumą. Galimybė naudotis ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis teisėmis yra neatsiejamai susijusi su galimybe naudotis pilietinėmis ir politinėmis teisėmis. Kaip pažymėta 28 paragrafe, Komitetas laikosi nuomonės, kad ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės, taip pat pilietinės ir politinės teisės turėtų būti laikomos sukuriančiomis galimybę kauptis į teismą.
7. 4 straipsnio antrasis sakinyje atspindi realų pripažinimą, kad finansinių ir kitų išteklių trūkumas kai kuriose valstybėse gali kliudyti visiškai įgyvendinti ekonomines, socialines ir kultūrinės teises. Todėl pristatoma sąvoka „laisviškas įgyvendinimas“. Valstybės privalo pademonstruoti, kad jos, siekdamos įgyvendinti teises, „panaudoja kiek įmanoma daugiau savo turimų išteklių“, ir, jei reikia, siekia tarptautinio bendradarbiavimo. Kai valstybės ratifikuoja Konvenciją, jos prisiima įsipareigojimus įgyvendinti teises ne tik savo jurisdikcijoje, bet taip pat prisidėti prie teisių įgyvendinimo visame pasaulyje, bendradarbiaudamos pasauliniu mastu (žr. 60 paragrafą).
8. Sakinyje yra panašus į Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte naudojamą tekstą, todėl Komitetas visiškai sutinka su Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių komiteto teiginiu, kad „net jei turimi išteklių yra akivaizdžiai nepakankami, valstybė dalyvė privalo siekti užtikrinti didžiausią įmanomą galimybę naudotis atitinkamomis teisėmis pagal vyraujančias aplinkybes...“⁵ Neatsižvelgdamos į ekonomines aplinkybes, valstybės privalo imtis visų įmanomų priemonių, siekdamos įgyvendinti vaiko teises, ir atkreipti ypatingą dėmesį į nepalankiausioje padėtyje atsidūrusias grupes.
9. Komiteto identifikuotos ir šiame bendrajame komentare aprašytos bendrosios įgyvendinimo priemonės turi skatinti vaikų galimybę visiškai naudotis Konvencijoje numatytomis teisėmis, priimant teisės aktus, įsteigiant valstybines ir nepriklausomas koordinavimo ir stebėsenos įstaigas, renkant visapusiškus duomenis, didinant sąmoningumą ir organizuojant mokymus, taip pat kuriant ir įgyvendinant atitinkamas politikas, paslaugas ir programas. Vienas iš patenkinamų Konvencijos priėmimo ir beveik visuotinio ratifikavimo rezultatų buvo įvairių į vaikus orientuotų ir į juos atsižvelgiančių organų, struktūrų ir veiklų sukūrimas nacionaliniu lygiu, pavyzdžiui, vaiko teisių apsaugos padaliniai vyriausybėje, vaikų ministrai, tarpministeriniai komitetai vaikų klausimais, parlamento

⁵ Bendrasis komentaras Nr. 3, HRI/GEN/1/Rev.6, 11 paragrafas, 16 psl.

komitetai, poveikio vaikams analizė, vaikų biudžetai, ataskaitos apie vaikų teisių padėtį, NVO koalicijos vaikų teisių apsaugos klausimais, vaikų ombudsmenai, vaikų teisių komisarai ir kt.

10. Nors kai kurie pokyčiai yra daugiau kosmetiniai, jų atsiradimas rodo, kad keičiasi vaiko vietos visuomenėje supratimas, vaikams suteikiamas didesnis politinis prioritetas, taip pat atsižvelgiama į valdymo poveikį vaikams ir jų žmogaus teisėms.
11. Komitetas pabrėžia, kad pagal Konvenciją valstybės turi suvokti, kad jos privalo vykdyti aiškius teisinius įsipareigojimus kiekvienam vaikui. Vaikų žmogaus teisių įgyvendinimas negali būti suvokiamas kaip labdaringas, vaikams malonę suteikiantis procesas.
12. Būtina plėtoti vaiko teisių perspektyvą vyriausybėje, parlamente ir teisminėje sistemoje, siekiant veiksmingai įgyvendinti visą Konvenciją, visų pirmą atsižvelgiant į toliau aprašytus Konvencijos straipsnius, kuriuos Komitetas laiko bendraisiais principais:

2 straipsnis – valstybių dalyvių įsipareigojimas gerbti ir užtikrinti Konvencijoje numatytas teises kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam vaikui be jokios diskriminacijos. Pagal šį nediskriminavimo įsipareigojimą valstybės privalo aktyviai identifikuoti atskirus vaikus ir vaikų grupes, kurių teisėms pripažinti ir įgyvendinti gali reikėti specialių priemonių. Pavyzdžiui, Komitetas ypač pabrėžia poreikį rinkti duomenis, kurie būtų išskaidyti ir leistų nustatyti diskriminaciją ar galimą diskriminaciją. Siekiant spręsti diskriminacijos klausimą ir keisti požiūrį, gali reikėti keisti teisės aktus, išteklių valdymo ir paskirstymo sistemas, taip pat edukacines priemones. Būtina pabrėžti, kad nediskriminavimo principo, susijusio su vienodomis galimybėmis pasinaudoti teisėmis, taikymas nereiškia vienodo požiūrio. Žmogaus teisių komitetas bendrajame komentare pabrėžė, kad svarbu imtis specialių priemonių, siekiant sumažinti arba panaikinti diskriminaciją sukuriančias sąlygas.⁶

3 straipsnio 1 dalis – pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus visuose su juo susijusiuose veiksmuose. Straipsnyje nurodomi veiksmai, kurių imasi „valstybinės ar privačios įstaigos, užsiimančios socialiniu aprūpinimu, teismai, administracijos ar įstatymų leidimo organai“. Vadovaujantis šiuo principu, būtina imtis aktyvių priemonių vyriausybėje, parlamente ir teisminėje sistemoje. Kiekviena įstatymų leidžiamoji, administracinė ar teisminė institucija privalo taikyti interesų principą, sistemingai apsvaistydama, kaip jų sprendimai ir veiksmai, pavyzdžiui, pasiūlyti ar galiojantys įstatymai, politika, administraciniai veiksmai ar teismo sprendimai, įskaitant tuos, kurie nėra tiesiogiai susiję su vaikais, bet turi netiesioginės įtakos, veikia arba paveiks vaikų teises ir interesus.

6 straipsnis – prigimtinė vaiko teisė gyventi ir valstybių dalyvių įsipareigojimas užtikrinti didžiausią galimybę vaikui išgyventi ir vystytis. Komitetas tikisi, kad valstybės aiškins sąvoką „vystymasis“ plačiausia prasme kaip holistinę sąvoką, apimančią vaiko fizinį, psichinį, dvasinį, dorovinį, psichologinį ir socialinį vystymąsi. Įgyvendinimo priemonės turėtų būti nukreiptos į optimalų vaikų vystymąsi.

⁶ Žmogaus teisių komiteto bendrasis komentaras Nr. 18 (1989), HRI/GEN/1/Rev.6, 147 ir kiti psl.

12 straipsnis – vaiko teisė laisvai išreikšti savo pažiūras „visais jį liečiančiais klausimais“ ir toms pažiūroms skirti daug dėmesio. Šis principas, kuris pabrėžia vaiko kaip aktyvaus dalyvio savo teisių skatinimo, apsaugos ir stebėsenos procesuose, yra vienodai taikomas visoms priemonėms, kurių imasi valstybės, siekdamos įgyvendinti Konvenciją.

Komitetas pastebi, kad valstybės vis dažniau priima teigiamą iššūkį ir atveria vyriausybės sprendimų priėmimo procesą vaikams. Atsižvelgiant į tai, kad kelios valstybės suteikė balsavimo teisę jaunesniems nei 18-os metų asmenims, egzistuoja dar daugiau priešasčių vyriausybėje ir parlamente užtikrinti pagarbą vaikų, kurie negali pasinaudoti politinėmis teisėmis, pažiūroms. Kad konsultacijos būtų prasmingos, dokumentai ir procesai turi būti prieinami. Tačiau pavaizduoti, kad vaikai yra „išklausomi“, nėra sudėtinga. Siekiant tinkamai atsižvelgti į vaikų pažiūras, būtini tikri pokyčiai. Vaikų išklausymas turėtų būti laikomas ne tikslu, bet priemone, kurią valstybės galėtų panaudoti, siekdamos, kad jų bendravimas su vaikais ir veiksmai būtų dar labiau orientuoti į vaikų teisių įgyvendinimą.

Vienartiniai arba reguliarūs įvykiai, tokie kaip vaikų parlamentai, gali stimuliuoti ir didinti informuotumą. Tačiau pagal 12 straipsnį būtinos nuoseklios ir pastovios priemonės. Vaikų dalyvavimo ir konsultacijų su jais procesai turi vengti tokenizmo ir siekti išsiaiškinti reprezentatyvią nuomonę. 12 straipsnio 1 dalyje akcentuotas išsireiškimas „visais jį liečiančiais klausimais“ reiškia tam tikrų vaikų grupių pažiūrų tam tikrais klausimais nustatymą, pavyzdžiui, reikėtų išsiaiškinti vaikų, kurie turi patirties nepilnamečių justicijos sistemoje, nuomonę apie pasiūlymus dėl įstatymų reformos toje srityje, arba įvaikintų vaikų arba vaikų įvaikinančiose šeimose nuomonę apie įvaikinimo įstatymus ir politiką. Labai svarbu, kad vyriausybės suformuotų tiesioginius santykius su vaikais, kurie būtų palaikomi ne tik per nevyriausybinę organizaciją (NVO) ar žmogaus teisių institucijas. Pirmaisiais metais po Konvencijos priėmimo NVO atliko reikšmingą vaidmenį ir inicijavo dalyvaujamąjį požiūrį vaikų atžvilgiu, tačiau ir vyriausybės, ir vaikai turėtų būti suinteresuoti užmegzti tiesioginius ryšius.

II. IŠLYGŲ PERŽIŪRA

13. Savo gairėse dėl ataskaitų apie įgyvendinimo priemones Komitetas kviečia valstybes dalyves nurodyti, ar jų priimtos išlygos (jei tokios yra) yra reikalingos ir ar ketina jas atšaukti.⁷ Konvencijos valstybės dalyvės turi teisę priimti išlygas Konvencijos ratifikavimo arba prisijungimo metu (51 str.). Komiteto tikslas užtikrinti visišką ir besąlygišką pagarbą vaikų žmogaus teisėms gali būti pasiektas tik jei valstybės atšauks savo išlygas. Peržiūrėdamas ataskaitas, Komitetas nuolat rekomenduoja peržiūrėti ir atšaukti išlygas. Jeigu valstybė po peržiūros nusprendžia išlaikyti išlygą, Komitetas reikalauja kitoje periodinėje ataskaitoje pateikti išsamų paaiškinimą. Komitetas atkreipia valstybių dalyvių dėmesį į Pasaulinėje žmogaus teisių konferencijoje pateiktą paskatinimą peržiūrėti ir atšaukti išlygas.⁸

⁷ Bendrosios gairės dėl valstybių dalyvių pagal Vaiko teisių konvencijos 44 straipsnio 1 dalies b punktą pateiktų periodinių ataskaitų formos ir turinio, CRC/C/58, 1996 m. lapkričio 20 d., 11 paragrafas.

⁸ 1993 m. birželio 14–25 d. vykusioje Pasaulinėje žmogaus teisių konferencijoje priima Vienos deklaracija ir veiksmų programa, A/CONF.157/23.

14. Pagal Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 2 straipsnyje pateiktą apibrėžimą „išlyga“ – „tai vienašališkas valstybės pareiškimas, nesvarbu, kaip suformuluotas ar pavadintas, padarytas pasirašant, ratifikuojant, priimant, tvirtinant sutartį ar prisijungiant prie jos, kuriuo valstybė siekia netaikyti tam tikrų sutarties nuostatų tai valstybei arba pakeisti jų teisinę galią tai valstybei“. Vienos konvencija pažymi, kad valstybės turi teisę padaryti išlygą, išskyrus atvejus, kai „išlyga nesuderinama su sutarties objektu ir tikslu“ (19 str.).
15. Vaiko teisių konvencijos 51 straipsnio 2 dalis tai patvirtina, teigdama, kad „negalima daryti išlygos, nesuderinamos su šios Konvencijos tikslais ir uždaviniais“. Komitetas reiškia didelį susirūpinimą, kad kai kurios valstybės priėmė išlygas, kurios aiškiai pažeidžia 51 straipsnio 2 dalį, pavyzdžiui, teigdamos, kad pagarbą Konvencijai riboja galiojanti valstybės konstitucija ar teisės aktai, įskaitant kai kuriuos religinius įstatymus. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 27 straipsnis nurodo, kad „šalis negali pasielti savo vidaus teisės nuostatų, kad pasiteisintų dėl sutarties nesilaikymo.“
16. Komitetas pažymi, kad kai kuriais atvejais, valstybės dalyvės pateikė oficialius prieštaravimus dėl tokių plataus masto išlygų, kurias priėmė kitos valstybės dalyvės, ir palankiai vertina bet kokius veiksmus, kurie padeda visose valstybėse dalyvėse užtikrinti visišką pagarbą Konvencijai.

III. KITŲ PAGRINDINIŲ TARPTAUTINIŲ ŽMOGAUS TEISIŲ DOKUMENTŲ RATIFIKAVIMAS

17. Atsižvelgdamas į bendrąsias įgyvendinimo priemones ir žmogaus teisių nedalomumo ir tarpusavio priklausomybės principus, Komitetas nuolatos ragina valstybes dalyves, kurios to dar nepadarė, ratifikuoti du Vaiko teisių konvencijos fakultatyvinius protokolus (dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose ir vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos) ir šešis kitus pagrindinius tarptautinius žmogaus teisių dokumentus. Komitetas, bendraudamas su valstybėmis dalyvėmis, dažnai jas ragina ratifikuoti kitus susijusius tarptautinius dokumentus. Nebaigtinis tokių dokumentų sąrašas yra pateiktas šio bendrojo komentaro priede, kurį Komitetas atnaujins laiku nuo laiko.

IV. TEISINĖS PRIEMONĖS

18. Komitetas laikosi nuomonės, kad visų nacionalinių teisės aktų ir susijusių administracinių gairių peržiūra, siekiant užtikrinti visišką Konvencijos laikymąsi, yra įsipareigojimas. Remdamasis savo patirtimi, įgyta peržiūrint ne tik pradines, bet ir antrąsias ir trečiąsias periodines ataskaitas pagal Konvenciją, Komitetas išreiškė nuomonę, kad daugeliu atvejų peržiūros procesas nacionaliniu lygiu buvo pradėtas, tačiau turi būti griežtesnis. Atliekant peržiūrą, būtina apsvarstyti Konvenciją ne tik pagal straipsnius, bet ir remiantis holistiniu požiūriu, ir pripažinti žmogaus teisių tarpusavio priklausomybę ir nedalomumą. Peržiūros procesas turi būti tęstinis, o ne vienkartinis, ir peržiūrėti pasiūlytus ir galiojančius teisės aktus. Ir nors svarbu, kad šis peržiūros procesas būtų įtrauktas į visų susijusių vyriausybės departamentų veiklos mechanizmą, taip pat būtų naudinga, kad nepriklausomas peržiūras

atliktų, pavyzdžiui, parlamento komitetai ir klausymai, nacionalinės žmogaus teisių institucijos, NVO, akademinės institucijos, susiję vaikai ir jaunuoliai bei kiti asmenys.

19. Valstybės dalyvės privalo imtis visų reikiamų priemonių ir užtikrinti, kad Konvencijos nuostatomis būtų suteikiama teisinė galia vidaus teisinėse sistemose. Daugelyje valstybių dalyvių tai vis dar yra iššūkis. Itin svarbu paaiškinti Konvencijos taikymo mastą tose valstybėse, kuriose galioja „tiesiogiai vykdomas“ principas, taip pat valstybėse, kurios teigia, kad Konvencija „turi konstitucinį statusą“ arba buvo įtraukta į nacionalinius įstatymus.
20. Komitetas palankiai vertina Konvencijos įtraukimą į nacionalinius įstatymus. Tai – tradicinis požiūris į tarptautinių žmogaus teisių dokumentų įgyvendinimą kai kuriose valstybėse. Įtraukimas turėtų reikšti, kad Konvencijos nuostatomis galima tiesiogiai remtis teisme, jas gali taikyti nacionalinės valdžios institucijos, o Konvencija turi viršenybę, kai ji prieštarauja nacionaliniams teisės aktams ar bendrai praktikai. Įtraukimas savaime neleidžia išvengti būtinybės užtikrinti, kad visi susiję nacionaliniai įstatymai, įskaitant vietos įstatymus ar paprotinės teisės nuostatas, atitiktų Konvenciją. Atsižvelgiant į Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 27 straipsnį, bet kokio prieštaravimo teisės aktams atveju, pirmenybė turi būti visada suteikta Konvencijai. Kai valstybės įgalioja federacines regionines arba teritorines vyriausybes priimti teisės aktus, tokios pavaldžios vyriausybės privalo priimti teisės aktus pagal Konvenciją ir užtikrinti veiksmingą įgyvendinimą (taip pat žr. 40 ir kitus paragrafus).
21. Kai kurios valstybės Komitetui pasiūlė, kad siekiant užtikrinti šias teises vaikams, pakanka savo konstitucijose įtraukti garantijas dėl teisių „visiems“. Būtina patikrinti, ar taikytinos teisės yra iš tikrųjų įgyvendinamos vaikų atžvilgiu ir jomis galima tiesiogiai remtis teismuose. Komitetas palankiai vertina su vaiko teisėmis susijusių skirsnių, atspindinčių pagrindinius Konvencijos principus, įtraukimą į nacionalines konstitucijas. Tai padeda akcentuoti pagrindinę Konvencijos žinią, kad vaikai kartu su suaugusiais yra žmogaus teisių turėtojai. Tačiau toks įtraukimas automatiškai neužtikrina pagarbos vaikų teisėms. Siekiant skatinti visišką tokių teisių įgyvendinimą, įskaitant, tam tikrais atvejais, pačių vaikų galimybę pasinaudoti teisėmis, gali prireikti papildomų teisinių ir kitų priemonių.
22. Komitetas visų pirma pabrėžia, kad svarbu užtikrinti, kad vidaus teisė atspindėtų nustatytus bendruosius Konvencijos principus (2, 3, 6 ir 12 straipsniai (žr. 12 paragrafą)). Komitetas palankiai vertina konsoliduotų vaikų teisių statutus, kurie gali pabrėžti ir akcentuoti Konvencijos principus. Tačiau Komitetas taip pat akcentuoja, kad labai svarbu, kad visuose susijusiuose „sektorių“ (švietimo, sveikatos, teisingumo ir kt.) įstatymuose nuosekliai atspindėtų Konvencijos principai ir standartai.
23. Komitetas ragina visas valstybes dalyves savo jurisdikcijoje priimti ir įgyvendinti teises nuostatas, kurios yra palankesnės vaikų teisių įgyvendinimo atžvilgiu nei Konvencijoje numatytos nuostatos, atsižvelgiant į 41 straipsnį. Komitetas akcentuoja, kad kiti tarptautiniai žmogaus teisių dokumentai yra taikomi visiems jaunesniems nei 18-os metų asmenims.

V. TEISIŲ GYNIMAS

24. Kad teisės turėtų prasmę, turi būti numatytos veiksmingos teisių gynimo priemonės, susijusios su žalos atlyginimu už pažeidimus. Šis reikalavimas yra numanomas Konvencijoje

ir nuosekliai minimas kitose šešiose pagrindinėse tarptautinėse žmogaus teisių sutartyse. Vaikų specialus ir priklausomybės nuo kitų statusas sukuria realius sunkumus pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis dėl jų teisių pažeidimo. Todėl valstybės privalo skirti ypatingą dėmesį ir užtikrinti, kad vaikai ir jų atstovai galėtų pasinaudoti veiksmingomis, į vaikus atsižvelgiančiomis procedūromis. Tokios procedūros turėtų apimti vaikams palankios informacijos teikimą, patarimus ir atstovavimą, taip pat paramą savigynai ir galimybę pasinaudoti būtina teisine ir kita pagalba. Jeigu nustatoma, kad teisės buvo pažeistos, būtina tinkamai atlyginti žalą, taip pat numatyti kompensaciją ir, jei reikia, priemonės skatinti fizinį ir psichologinį atsistatymą, reabilitaciją ir reintegraciją, kaip tai numatyta 39 straipsnyje.

25. Kaip pažymėta 6 paragrafe, Komitetas pabrėžia, kad ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės, taip pat pilietinės ir politinės teisės turi būti laikomos sukuriančiomis galimybę kreiptis į teismą. Labai svarbu, kad nacionaliniai įstatymai numatytų išsamias teises, kad teisių gynimo priemonės, susijusios su nesilaikymu, būtų veiksmingos.

VI. ADMINISTRACINĖS IR KITOS PRIEMONĖS

26. Komitetas negali nurodyti išsamių priemonių, kurias kiekviena valstybė dalyvė laikys tinkamomis užtikrinti veiksmingą Konvencijos įgyvendinimą. Tačiau, remdamasis per pirmąjį dešimtmetį atliktomis valstybių dalyvių ataskaitų peržiūromis ir įgyta patirtimi, taip pat besitęsiančiomis diskusijomis su vyriausybėmis ir Jungtinių Tautų bei su Jungtinių Tautomis susijusiomis agentūromis, NVO ir kitais kompetentingais organais, Komitetas išskyrė kelis pagrindinius patarimus valstybėms.
27. Komitetas laikosi nuomonės, kad veiksmingam Konvencijos įgyvendinimui būtinas aiškus tarpsektorinis koordinavimas, padėsiantis pripažinti ir įgyvendinti vaikų teises vyriausybėje, tarp skirtingų jos lygių ir tarp vyriausybės ir pilietinės visuomenės, įskaitant pačius vaikus ir jaunimą. Dauguma skirtingų vyriausybės departamentų ir kiti vyriausybiniai ar kvazivyriausybiniai organai neišvengiamai daro įtaką vaikų gyvenimui ir galimybei naudotis savo teisėmis. Nedaug vyriausybės departamentų (jei iš viso tokių yra) neturi nei tiesioginio, nei netiesioginio poveikio vaikų gyvenimui. Būtina griežta įgyvendinimo stebėseną, kuri turėtų būti įtraukta į vyriausybės veiklos procesus visuose lygiuose. Be to, nacionalinės žmogaus teisių institucijos, NVO ir kiti organai turėtų vykdyti nepriklausomą stebėseną.

A. VISAPUSIŠKOS NACIONALINĖS STRATEGIJOS, ĮTVIRTINTOS KONVENCIJOJE, SUKŪRIMAS

28. Jei vyriausybė kaip visuma ir visuose lygiuose siekia skatinti ir gerbti vaiko teises, ji privalo dirbti, remdamasi vieninga, visapusiška ir teisėmis pagrįsta nacionaline strategija, įtvirtinta Konvencijoje.
29. Komitetas palankiai vertina visapusiškos nacionalinės strategijos arba visapusiško veiksmų plano vaikams sukūrimą, remiantis Konvencija. Komitetas tikisi, kad valstybės dalyvės atsižvelgs į baigiamosiose pastabose apie jų periodines ataskaitas pateiktomis

rekomendacijomis nacionalinių strategijų kūrimo ir (arba) peržiūros procesuose. Kad tokia strategija būtų veiksminga, ji turi būti susijusi su visų vaikų padėtimi ir visomis Konvencijoje numatytomis teisėmis. Be to, tokia strategija turi būti sukurta, organizuojant konsultacijas, kuriose taip pat turi dalyvauti vaikai, jaunuoliai ir su jais gyvenantys ir dirbantys asmenys. Kaip nurodyta aukščiau (12 paragrafe), prasmingos konsultacijos su vaikais reikalauja specialios vaikams tinkamos medžiagos ir procesų. Tai nėra vien tik galimybių dalyvauti suaugusiųjų procesuose suteikimas vaikams.

30. Būtina skirti ypatingą dėmesį, siekiant identifikuoti ir suteikti prioritetą marginalizuotoms ir nepalankioje padėtyje atsidūrusių vaikų grupėms. Pagal Konvencijoje įtvirtintą nediskriminavimo principą visos Konvencijoje garantuotos teisės turėtų būti pripažintos visiems valstybių jurisdikcijai priklausantiems vaikams. Kaip nurodyta aukščiau (12 paragrafe), nediskriminavimo principas nekludo imtis specialių priemonių, siekiant sumažinti diskriminaciją.
31. Kad strategija turėtų galių, ją turi patvirtinti aukščiausio lygio vyriausybė. Be to, tokia strategija turi būti susieta su nacionalinės plėtros planavimo procesu ir įtraukta į nacionalinį biudžeto sudarymo procesą. Kitu atveju, strategija gali likti už pagrindinių sprendimų priėmimo procesų ribų.
32. Strategija neturėtų būti vien tik gerų ketinimų sąrašas. Joje turi būti pateiktas tvaraus vaikų teisių įgyvendinimo proceso visoje valstybėje aprašymas. Be to, strategija turi apimti ne tik politikos ir principo pareiškimus, kad būtų galima nustatyti realius ir įvykdomus tikslus, susijusius su visomis ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis, taip pat pilietinėmis ir politinėmis teisėmis visiems vaikams. Visapusiška nacionalinė strategija gali būti detalai išdėstyta sektorių nacionaliniuose veiksmų planuose, pavyzdžiui, skirtuose švietimui ir sveikatai, ir nustatyti konkrečius tikslus, tikslines įgyvendinimo priemones ir finansinių ir žmogiškųjų išteklių paskirstymą. Strategija privalo neišvengiamai nustatyti prioritetus, tačiau jokia būdu negali nepaisyti ar susilpninti išsamių valstybių dalyvių pagal Konvenciją prisiimtų įsipareigojimų. Tokiai strategijai turi būti paskirti atitinkami žmogiškieji ir finansiniai ištekliai.
33. Nacionalinės strategijos sukūrimas nėra vienkartinė užduotis. Parengta strategija turi būti platinama vyriausybėje ir visuomenėje, taip pat vaikams (parengtos vaikams palankios versijos ir formos, išversta į atitinkamas kalbas). Strategijoje turi būti įtrauktos stebėsenos ir tęstinės peržiūros priemonės, taip pat turi būti numatytas reguliarus atnaujinimas ir periodinės ataskaitos parlamentui ir visuomenei.
34. „Nacionaliniai veiksmų planai“, kuriuos valstybės buvo raginamos parengti po pirmojo 1990 m. įvykusio Pasaulio viršūnių susitikimo dėl vaikų, buvo susiję su konkrečiais susitikime dalyvavusių tautų įsipareigojimais.⁹ 1993 m. Pasaulinėje žmogaus teisių konferencijoje priimta Vienos deklaracija ir veiksmų programa kvietė valstybes įtraukti Vaiko teisių konvenciją į savo nacionalinius veiksmų planus dėl žmogaus teisių.¹⁰

⁹ Pasaulio viršūnių susitikimas dėl vaikų, „Pasaulinė deklaracija dėl vaikų išgyvenimo, apsaugos ir vystymosi ir veiksmų planas dėl Pasaulinės deklaracijos dėl vaikų išgyvenimo, apsaugos ir vystymosi įgyvendinimo dešimtajame dešimtmetyje“, CF/WSC/1990/WS-001, Jungtinės Tautos, Niujorkas, 1990 m. rugsėjo 30 d.

¹⁰ Pasaulinė žmogaus teisių konferencija, Viena, 1993 m. birželio 14–25 d., „Vienos deklaracija ir veiksmų programa“, A/CONF.157/23.

35. Pagal 2002 m. vykusios Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos specialiosios sesijos dėl vaikų priimtą išvadų dokumentą valstybės privalo įsipareigoti „skubos tvarka, jei įmanoma iki 2003 m. pabaigos, parengti arba stiprinti nacionalinius ir, atitinkamais atvejais, regioninius veiksmų planus ir nustatyti konkrečias laiko ribas ir įvertinamus tikslus ir uždavinius, remdamosi šiuo veiksmų planu...“¹¹ Komitetas palankiai vertina valstybių pasižadėjimą įgyvendinti tikslus ir uždavinius, nustatytus specialiosios sesijos dėl vaikų metu ir identifikuotus išvadų dokumente „Pasaulis tinkamas vaikams“. Tačiau Komitetas pabrėžia, kad konkretūs pasižadėjimai duoti pasauliniuose susitikimuose jokia būdu nesumažina valstybių dalyvių teisių įsipareigojimų pagal Konvenciją. Be to, specialių veiksmų planų rengimas kaip atsakas į specialiąją sesiją nesumažina būtinybės sukurti visapusišką įgyvendinimo strategiją pagal Konvenciją. Valstybės turėtų įtraukti savo atsaką į 2002 m. specialiąją sesiją ir kitas atitinkamas pasaulines konferencijas į bendrą Konvencijos įgyvendinimo strategiją kaip visumą.
36. Išvadų dokumentas taip pat ragina valstybes dalyves „apsvarstyti galimybę įtraukti informaciją apie priemones, kurių ėmėsi, ir pasiektus rezultatus, įgyvendinant veiksmų planą, savo ataskaitose Vaiko teisių komitetui“.¹² Komitetas pritaria šiam pasiūlymui ir yra įsipareigojęs stebėti specialiosios sesijos metu priimtų įsipareigojimų vykdymo pažangą ir teikti rekomendacijas patikslintose gairėse dėl periodinių ataskaitų teikimo pagal Konvenciją.

B. VAIKŲ TEISIŲ ĮGYVENDINIMO KOORDINAVIMAS

37. Nagrinėdamas valstybių dalyvių ataskaitas, Komitetas beveik visais atvejais nustatė, kad būtina skatinti tolesnį vyriausybės koordinavimą, siekiant užtikrinti veiksmingą įgyvendinimą. Būtina vykdyti centrinės vyriausybės departamentų, skirtingų provincijų ir regionų, centrinio ir kitų vyriausybės lygiu, taip pat vyriausybės ir pilietinės visuomenės koordinavimą. Koordinavimo tikslas – užtikrinti pagarbą Konvencijos principams ir standartams visų valstybės jurisdikcijai priklausančių vaikų atžvilgiu, taip pat užtikrinti, kad Konvencijos ratifikavimo ar prisijungimo metu priimtus įsipareigojimus pripažintų ne tik dideli departamentai, kurie turi reikšmingą poveikį vaikams (švietimo, sveikatos ar gerovės ir kt.), bet ir visa vyriausybė, įskaitant finansų, planavimo, darbo ir gynybos departamentus visuose lygiuose.
38. Komitetas, kaip sutarties organas, laikosi nuomonės, kad nėra tikslinga bandyti nustatyti išsamias priemones, kurios būtų taikomos labai skirtingoms valdymo sistemoms valstybėse dalyvėse. Yra daug formalių ir neformalių būdų, padėsiančių pasiekti veiksmingą koordinavimą, įskaitant, pavyzdžiui, tarpministerinius ir tarpžinybinius komitetus vaikams. Komitetas siūlo valstybėms dalyvėms, kurios to dar nepadarė, peržiūrėti vyriausybės mechanizmus, atsižvelgiant į Konvencijos įgyvendinimo perspektyvą, ir ypač atkreipti dėmesį keturis straipsnius, kurie yra nustatyti kaip pagrindiniai bendrieji principai. (žr. 12 paragrafą).

¹¹ Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos specialiosios sesijos dėl vaikų metu priimtas išvadų dokumentas „*Vaikams tinkamas pasaulis*“, 2002, 59 paragrafas.

¹² Ten pat, 61 paragrafo a punktas.

39. Dauguma valstybių dalyvių įsteigė specialius departamentus ar padalinius vyriausybėje, kai kuriais atvejais prezidento ar ministro pirmininko ar ministrų kabineto kanceliarijoje. Tokių departamentų ar padalinių tikslas – įgyvendinimo ir su vaikais susijusios politikos koordinavimas. Kaip pažymėta aukščiau, beveik visų vyriausybės departamentų veikla turi poveikį vaikų gyvenimui. Praktiškai neįmanoma vienam departamentui paskirti atsakomybę už visas paslaugas vaikams. Be to, tokie veiksmai gali sukelti tolesnės vaikų marginalizacijos vyriausybėje pavojų. Tačiau specialus padalinys, turintis aukšto lygio įgaliojimus ir tiesiogiai pavaldus ministrui primininkui, prezidentui ar ministrų kabineto komitetui vaikų klausimams, gali prisidėti prie bendro tikslo padaryti vaikus labiau matomus vyriausybėje ir prie koordinavimo proceso, siekiant užtikrinti pagarbą vaikų teisėms vyriausybėje ir visuose jos lygiuose. Tokiam padaliniui gali būti suteikta atsakomybė sukurti visapusišką vaikų strategiją ir stebėti jos įgyvendinimą, taip pat koordinuoti ataskaitų teikimą pagal Konvenciją.

C. DECENTRALIZAVIMAS, FEDERALIZACIJA IR DELEGAVIMAS

40. Komiteto nuomone, būtina atkreipti daugelio valstybių dalyvių dėmesį į tai, kad valdžios decentralizavimas, pasitelkiant devoliuciją ir delegavimą, jokių būdu nesumažina tiesioginės valstybės dalyvės vyriausybės atsakomybės įgyvendinti įsipareigojimus visiems vaikams savo jurisdikcijoje, neatsižvelgiant į valstybės struktūrą.
41. Komitetas pakartoja, kad Konvenciją ratifikavusi ar prie jos prisijungusi valstybė bet kokiomis sąlygomis atsako už tai, kad būtų užtikrintas visiškas Konvencijos įgyvendinimas visose jos jurisdikcijai priklausančiose teritorijose. Vykdydamos devoliucijos procesą, valstybės dalyvės privalo įsitikinti, kad decentralizuotos valdžios institucijos turi reikiamus finansinius, žmogiškuosius ir kitus išteklius, būtinus veiksmingai vykdyti Konvencijos įgyvendinimo atsakomybes. Valstybių dalyvių vyriausybės turi išlaikyti įgaliojimus, kad galėtų iš decentralizuotų administracijų arba vietos valdžios institucijų reikalauti visiškai įgyvendinti Konvenciją, taip pat turi sukurti nuolatinės stebėsenos mechanizmus, kad užtikrintų pagarbą Konvencijai ir jos taikymą visiems valstybių jurisdikcijai priklausančioms vaikams be jokios diskriminacijos. Be to, būtina numatyti apsaugos priemones, siekiant užtikrinti, kad decentralizavimas ar devoliucija netaptų diskriminacijos priežastimi, o vaikai skirtinguose regionuose negalėtų pasinaudoti savo teisėmis.

D. PRIVATIZAVIMAS

42. Paslaugų privatizavimo procesas gali turėti didelį poveikį vaikų teisių pripažinimui ir įgyvendinimui. Komitetas 2002 m. organizuotą bendrųjų diskusijų dieną paskyrė temai „Privatus sektorius kaip paslaugų teikėjas ir jo vaidmuo, įgyvendinant vaikų teises“ ir apibrėžė privatų sektorių kaip sektorių, apimantį įmones, NVO ir kitas privačias pelno ir ne pelno asociacijas. Po šios bendrųjų diskusijų dienos Komitetas valstybėms dalyvėms parengė išsamias rekomendacijas.¹³

¹³ Vaiko teisių komiteto trisdešimt pirmosios sesijos ataskaita, 2002 m. rugsėjo–spalio mėn. Bendrųjų diskusijų dėl privataus sektoriaus kaip paslaugų teikėjo ir jo vaidmens, įgyvendinant vaiko teises, diena, 630–653 paragrafai.

43. Komitetas pabrėžia, kad Konvencijos valstybės dalyvės turi teisinį įsipareigojimą gerbti ir užtikrinti vaikų teises kaip tai nurodyta Konvencijoje. Tai taip pat apima įsipareigojimą užtikrinti, kad nevalstybiniai paslaugų teikėjai veiktų, vadovaudamiesi Konvencijos nuostatomis. Tokiu būdu sukuriama netiesioginiai tokių veikėjų įsipareigojimai.
44. Komitetas pabrėžia, kad leidimas privačiam sektoriui teikti paslaugas, valdyti institucijas ir atlikti kitus veiksmus jokių būdu nesumažina valstybės įsipareigojimo užtikrinti visišką Konvencijoje numatytą vaikų teisių pripažinimą ir įgyvendinimą visų valstybės jurisdikcijai priklausančių vaikų atžvilgiu (2 straipsnio 1 dalis ir 3 straipsnio 2 dalis). 3 straipsnio 1 dalis nurodo, kad visuose su vaiku susijusiuose veiksmuose, kuriuos atlieka viešosios ar privačios įstaigos, pirmiausia būtina atsižvelgti į vaiko interesus. Pagal 3 straipsnio 3 dalį kompetentingi organai (turintys atitinkamą teisinę kompetenciją) privalo numatyti tinkamus standartus, ypač sveikatos priežiūros srityje, taip pat susijusius su personalo skaičiumi ir tinkamumu. Todėl, siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Konvencijos, būtina vykdyti griežtą patikrinimą. Komitetas siūlo numatyti nuolatinius stebėsenos mechanizmus arba procesus, kurių tikslas yra užtikrinti, kad visi valstybiniai ir nevalstybiniai paslaugų teikėjai gerbtų Konvenciją.

E. ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA – POVEIKIO VAIKAMS VERTINIMO IR NUSTATYMO BŪTINYBĖ

45. Siekiant užtikrinti, kad visuose su vaikais susijusiuose veiksmuose pirmiausia būtų atsižvelgta į vaiko interesus (3 straipsnio 1 dalis) ir visuose teisės aktų ir politikos rengimo ir pateikimo procesuose visuose vyriausybės lygiuose būtų gerbiamos visos Konvencijos nuostatos, būtina vykdyti nuolatinį poveikio vaikams vertinimo (numatyti bet kurio siūlomo įstatymo, politikos ar biudžeto asignavimų, kurie yra susiję su vaikais ir jų galimybė naudotis teisėmis, poveikį) ir poveikio vaikams nustatymo (įvertinti faktinį įgyvendinimo poveikį) procesą. Šis procesas turi būti integruotas visuose vyriausybės lygiuose ir kuo anksčiau įtrauktas į politikos kūrimo procesą.
46. Vyriausybės privalo atlikti vidinę stebėseną ir vertinimą. Tačiau Komitetas laikosi nuomonės, kad, pavyzdžiui, parlamentiniai komitetai, NVO, akademinės institucijos, profesinės asociacijos, jaunimo grupės ir nepriklausomos žmogaus teisių institucijos turėtų atlikti nepriklausomą stebėseną dėl įgyvendinimo pažangos (žr. 65 paragrafą).
47. Komitetas palankiai vertina kai kurias valstybes, kurios priėmė teisės aktus, pagal kuriuos privaloma parengti ir pristatyti parlamentui ir (arba) visuomenei oficialius poveikio analizės pranešimus. Kiekviena valstybė turėtų apsvarstyti, kaip galėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi 3 straipsnio 1 dalies, ir tai atlikti tokiu būdu, kuris dar labiau skatintų matomą vaikų integraciją į politikos formavimo procesą ir jautrumą jų teisėms.

F. DUOMENŲ RINKIMAS IR ANALIZĖ BEI RODIKLIŲ KŪRIMAS

48. Pakankamų ir patikimų duomenų apie vaikus, kurie būtų išskaidyti ir leistų identifikuoti diskriminaciją ir (arba) teisių įgyvendinimo skirtumus, rinkimas yra svarbi įgyvendinimo proceso dalis. Komitetas primena valstybėms dalyvėms, kad duomenų rinkimas turi

trukti visą vaikystės laikotarpį iki 18-os metų amžiaus. Duomenų rinkimą taip pat būtina koordinuoti visoje jurisdikcijoje ir užtikrinti nacionaliniu lygiu taikomus rodiklius. Valstybės turėtų bendradarbiauti su atitinkamais mokslinių tyrimų institutais ir siekti sukurti išsamų įgyvendinimo pažangos vaizdą, atlikdamos kokybinius ir kiekybinius tyrimus. Periodinių ataskaitų teikimo gairės reikalauja išsamiai išskaidyti statistinę ir kitą informaciją, apimančią visas Konvencijos sritis. Labai svarbu ne tik sukurti veiksmingas duomenų rinkimo sistemas, bet ir užtikrinti, kad surinkti duomenys būtų įvertinti ir naudojami nustatyti įgyvendinimo pažangą, identifikuoti problemas ir informuoti visus politikos vaikams formavimo procesus. Atliekant vertinimą, būtina sukurti su visomis Konvencijoje įtvirtintomis teisėmis susijusius rodiklius.

49. Komitetas palankiai vertina valstybes dalyves, kurios pradėjo kiekvienais metais skelbti išsamias ataskaitas apie vaikų teisių padėtį savo jurisdikcijoje. Tokių ataskaitų publikavimas ir platinimas, taip pat susijusios diskusijos (taip pat ir parlamente) gali atkreipti dėmesį į aktyvesnį visuomenės dalyvavimą įgyvendinimo procese. Siekiant į procesą įtraukti vaikus ir mažumų grupes, būtina tokias ataskaitas išversti į atitinkamas kalbas ir parengti vaikams palankias versijas.
50. Komitetas pabrėžia, kad daugeliu atvejų patys vaikai gali nurodyti, ar jų teisės yra visiškai pripažintos ir įgyvendintos. Vaikų apklausos ir vaikų kaip tyrėjų įtraukimas (taikant atitinkamas apsaugos priemones) gali būti svarbus būdas išsiaiškinti, pavyzdžiui, kokių mastu jų pilietinės teisės, įskaitant esminę 12 straipsnyje numatytą teisę būti išklaustam ir tinkamai atsižvelgti į pažiūras, yra gerbiamos šeimoje, mokykloje ir kt.

G. VAIKŲ MATOMUMAS BIUDŽETUOSE

51. Savo ataskaitų teikimo gairėse ir apsvaustę valstybių dalyvių ataskaitas, Komitetas daug dėmesio skyrė išteklių vaikams nacionaliniuose ir kituose biudžetuose identifikavimui ir analizei.¹⁴ Nė viena valstybė negali pasakyti, ar įgyvendina vaikų ekonomines, socialines ir kultūrinės teises ir tam „panaudoja kiek įmanoma daugiau savo turimų išteklių“, kaip to reikalauja 4 straipsnis, jeigu ji negali identifikuoti socialiniam sektoriui, taip pat ir tiesiogiai ir netiesiogiai vaikams paskirtos nacionalinių ir kitų biudžetų dalies. Kai kurios valstybės teigė, kad negali atlikti tokios nacionalinių biudžetų analizės. Tačiau kitos tai padarė ir paskelbė metinius „vaikų biudžetus“. Komitetas privalo žinoti, kokie veiksmai atliekami visuose vyriausybės lygiuose, siekiant užtikrinti, kad ekonominio ir socialinio planavimo, sprendimų priėmimo ir biudžeto sudarymo procesai būtų vykdomi, pirmiausia atsižvelgiant į vaikų interesus, o vaikai, ypač marginalizuotoms ir nepalankioje padėtyje atsidūrusioms grupėms priklausantys vaikai, būtų apsaugoti nuo neigiamo ekonomikos politikų ar finansinių nuosmukių poveikio.
52. Komitetas pabrėžė, kad ekonominės politikos poveikis niekada nebūna neutralus vaikų teisių atžvilgiu, ir reiškia didelį susirūpinimą dėl dažnai neigiamo struktūrinio persitvarkymo

¹⁴ Bendrosios gairės dėl valstybių dalyvių pagal Vaiko teisių konvencijos 44 straipsnio 1 dalies b punktą pateiktų periodinių ataskaitų formos ir turinio, CRC/C/58, 1996 m. lapkričio 20 d., 20 paragrafas.

programų ir perėjimo prie rinkos ekonomikos poveikio vaikams. Siekiant įgyvendinti pareigas pagal 4 straipsnį ir kitas Konvencijos nuostatas, būtina vykdyti griežtą tokių pokyčių poveikio stebėseną ir koreguoti politikas, kad būtų apsaugotos vaikų ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės.

H. MOKYMAS IR GEBĖJIMŲ UGDYMAS

53. Komitetas akcentuoja valstybių dalyvių įsipareigojimą organizuoti mokymus ir gebėjimų ugdymą visiems įgyvendinimo procese dalyvaujantiems (vyriausybės pareigūnams, parlamentarams ir teisminės sistemos nariams) ir su vaikais dirbantiems asmenims, pavyzdžiui, bendruomenės ir religiniams lyderiams, mokytojams, socialiniams darbuotojams ir kitiems specialistams, įskaitant asmenis, dirbančius su vaikais institucijose ir sulaikymo įstaigose, policijos ir ginkluotojų pajėgų, taikos palaikymo pajėgų atstovus, taip pat žiniasklaidos atstovus ir kitus asmenis. Mokymas turi būti sisteminis ir tęstinis ir apimti pradinį mokymą ir perkvalifikavimą. Mokymo tikslas – pabrėžti vaikų kaip žmogaus teisių turėtojų statusą, padidinti žinias ir supratimą apie Konvenciją ir skatinti aktyviai gerbti visas jos nuostatas. Komitetas tikisi, kad Konvencija atsispindės profesinio mokymo programose, elgesio kodeksuose ir mokymo programose visuose lygiuose. Be to, būtina skatinti supratimą apie žmogaus teises ir jų išmanymą vaikų tarpe, panaudojant mokyklų mokymo programas ir kitais būdais (taip pat žr. 69 paragrafą ir Komiteto bendrąjį komentarą Nr. 1 (2001) dėl švietimo tikslų).
54. Komitetas periodinių ataskaitų teikimo gairėse paminėdamas daug mokymo, taip pat ir specialistų mokymo aspektų, kurie yra labai svarbūs, kad visi vaikai galėtų naudotis savo teisėmis. Konvencija pabrėžia šeimos svarbą preambulėje ir daugelyje straipsnių. Ypač svarbu, kad vaikų teisių skatinimas būtų įtrauktas į pasirengimo tėvystei ir tėvų švietimo programas.
55. Būtina vykdyti periodinį mokymo veiksmingumo vertinimą ir įvertinti ne tik žinias apie Konvenciją ir jos nuostatas, bet ir tai, kiek ji prisidėjo prie požiūrių ir praktikų, kurios aktyviai skatina vaikų galimybes pasinaudoti savo teisėmis, ugdymo.

I. BENDRADARBIAVIMAS SU PILIETINE VISUOMENE

56. Įgyvendinimas yra valstybių dalyvių įsipareigojimas, tačiau šiame procese turi dalyvauti visi visuomenės sektoriai ir vaikai. Komitetas pripažįsta, kad atsakomybė gerbti ir užtikrinti, kad vaikų teisės būtų praktiškai įgyvendintos, apima ne tik valstybines ar valstybių kontroliuojamas paslaugas ir institucijas, tačiau taip pat turi įtraukti vaikus, tėvus, šeimas, kitus suaugusiuosius ir nevalstybines paslaugas ir organizacijas. Komitetas pritaria Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių komiteto bendrojo komentaro Nr. 14 (2000) dėl teisės naudotis tobuliausiomis sveikatos sistemos paslaugomis 42 paragrafe išreikštai nuomonei, kad „nors tik valstybės yra pakto dalyvės ir galiausiai atsako už jo laikymąsi, tačiau visi visuomenės nariai – asmenys, įskaitant sveikatos sistemos specialistus, šeimas, vietos bendruomenes, tarpvyriausybines ir nevyriausybines organizacijas, pilietinės visuomenės organizacijas, taip pat privataus verslo sektorius – taip pat yra atsakingi už teisės į sveikatą įgyvendinimą. Todėl, valstybės dalyvės privalo sukurti aplinką, kuri sudarytų sąlygas šioms atsakomybėms įgyvendinti.“

57. Kaip jau minėta (žr. 12 paragrafą), Konvencijos 12 straipsnis reikalauja, kad būtų tinkamai atsižvelgta į vaikų pažiūras visais jį (ją) liečiančiais klausimais, o tai aiškiai apima „jų“ Konvencijos įgyvendinimą.
58. Valstybė privalo glaudžiai bendradarbiauti su NVO plačiausia prasme ir gerbti jų savarankiškumą. Tokios nevyriausybinės organizacijos apima žmogaus teisių NVO, vaikų ir jaunimo vadovaujamas organizacijas, jaunimo grupes, tėvų ir šeimų grupes, religines grupes, akademinės institucijas ir profesines asociacijas. NVO atliko svarbų vaidmenį Konvencijos rengimo procese, o jų dalyvavimas įgyvendinimo procese yra labai svarbus.
59. Komitetas palankiai vertina NVO koalicijų ir sąjungų, kurios yra įsipareigojusios skatinti, saugoti ir stebėti vaikų žmogaus teises, steigimą ir ragina vyriausybes joms suteikti netiesioginę paramą ir su jomis plėtoti formalius ir neformalius santykius. NVO įsitraukimas į ataskaitų teikimo procesą pagal Konvenciją, patenkantis į „kompetentingų organų“ apibrėžimą pagal 45 straipsnio a punktą, daugeliu atvejų suteikė realų postūmį įgyvendinimo, taip pat ataskaitų teikimo procesui. Vaiko teisių konvencijos NVO grupė turi labai palankų, stiprų ir palaikantį poveikį ataskaitų teikimo procesui ir kitiems Komiteto darbo aspektams. Savo ataskaitų teikimo gairėse Komitetas pabrėžia, kad ataskaitos rengimo procesas „turėtų skatinti ir sudaryti sąlygas visuomenės dalyvavimui ir visuomenės kontrolei vyriausybės politikų atžvilgiu“.¹⁵ Žiniasklaida gali būti vertingas partneris įgyvendinimo procese (taip pat žr. 70 paragrafą).

J. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

60. 4 straipsnis akcentuoja, kad Konvencijos įgyvendinimas yra pasaulio valstybių kooperatinė veikla. Šis ir kiti Konvencijos straipsniai pabrėžia tarptautinio bendradarbiavimo būtinybę.¹⁶ Jungtinių Tautų Chartija (55 ir 56 straipsniai) identifikuoja bendrą tarptautinio ekonominio ir socialinio bendradarbiavimo tikslą, o narės, „bendradarbiaudamos su Organizacija, įsipareigoja imtis bendrų ir individualių veiksmų“, siekdamos šių tikslų. Jungtinių Tautų tūkstantmečio deklaracijoje ir kitų pasaulinių susitikimų metu, taip pat Generalinės Asamblėjos specialiojoje sesijoje dėl vaikų valstybės ypač įsipareigojo dėl tarptautinio bendradarbiavimo, siekiant panaikinti skurdą.
61. Komitetas informuoja valstybes dalyves, kad Konvencija turėtų sudaryti tarptautinės vystymosi paramos, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su vaikais, pagrindą, o valstybių donorių programos turi remtis teisėmis. Komitetas ragina valstybes įgyvendinti tikslus, dėl kurių buvo susitarta tarptautiniu lygiu, įskaitant Jungtinių Tautų tikslą dėl tarptautinės vystymosi paramos, kuri turėtų sudaryti 0,7 procento bendrojo vidaus produkto. 2002 m. įvykusioje Tarptautinėje vystymosi finansavimo konferencijoje Monterėjaus

¹⁵ Ten pat, 3 paragrafas.

¹⁶ Konvencijos 7 straipsnio 2 dalis, 11 straipsnio 2 dalis, 17 straipsnio b punktas, 21 straipsnio e punktas, 22 straipsnio 2 dalis, 23 straipsnio 4 dalis; 24 straipsnio 4 dalis, 27 straipsnio 4 dalis, 28 straipsnio 3 dalis ir 34 ir 35 straipsniai yra aiškiai susiję su tarptautiniu bendradarbiavimu.

konsensusas dar kartą pakartojo šį ir kitus tikslus.¹⁷ Komitetas ragina valstybes dalyves, kurios gauna tarptautinę pagalbą ir paramą, didelę tos paramos dalį skirti vaikams. Komitetas tikisi, kad valstybės dalyvės kiekvienais metais identifikuos vaikų teisėms įgyvendinti skirtos tarptautinės paramos sumą ir dalį.

62. Komitetas pritaria 20/20 iniciatyvos tikslams siekti tvarios visuotinės galimybės pasinaudoti pagrindinėmis kokybiškomis socialinėmis paslaugomis kaip bendrai besivystančių šalių ir valstybių donorių atsakomybei. Komitetas pažymi, kad tarptautinių susitikimų pažangai įvertinti metu buvo padaryta išvada, kad dauguma valstybių, siekdamos įgyvendinti pagrindines ekonomines ir socialines teises, susidurs su sunkumais, nebent būtų skirti papildomi ištekliai ir padidintas išteklių paskirstymo efektyvumas. Komitetas atkreipia dėmesį ir ragina dėti pastangas, siekiant sumažinti skurdą labiausiai įsiskolinusiose šalyse, remiantis Skurdo mažinimo strategijos dokumentais (SMSD). SMSD, kaip pagrindinė, šalies vadovaujama tūkstantmečio vystymosi tikslų įgyvendinimo strategija, turėtų skirti didelį dėmesį vaikų teisėms. Komitetas ragina vyriausybes, donorus ir pilietinę visuomenę užtikrinti, kad vaikams būtų suteikiamas svarbus prioritetas SMSD ir visus sektorius apimančių principų (VSAP) rengimo procese. Ir SMSD, ir VSAP turėtų atspindėti vaikų teisių principus ir remtis holistiniu į vaikus orientuotu požiūriu, pagal kurį vaikai pripažįstami teisių turėtojais, taip pat įtraukti vaikams skirtus vystymosi tikslus ir uždavinius.
63. Komitetas ragina valstybes teikti ir, jei reikia, naudoti techninę pagalbą Konvencijos įgyvendinimo procese. Jungtinių Tautų Vaikų fondas (UNICEF), Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (angl. *OHCHR*) ir kitos Jungtinių Tautų ar su šia organizacija susijusios agentūros gali teikti techninę pagalbą dėl daugelio įgyvendinimo aspektų. Valstybės dalyvės yra raginamos savo ataskaitose pagal Konvenciją nurodyti savo interesus dėl techninės pagalbos.
64. Visos Jungtinių Tautų ir su šia organizacija susijusios agentūros, skatindamos tarptautinį bendradarbiavimą ir techninę pagalbą, turėtų vadovautis Konvencija ir visoje savo veikloje integruoti vaikų teises. Pasinaudodamos savo įtaka, jos turėtų siekti užtikrinti, kad tarptautinio bendradarbiavimo tikslas būtų parama valstybėms ir pagalba joms įgyvendinti savo įsipareigojimus pagal Konvenciją. Be to, Pasaulio banko grupė, Tarptautinis valiutos fondas ir Pasaulio prekybos organizacija turėtų užtikrinti, kad jų su tarptautiniu bendradarbiavimu ir ekonomine plėtra susijusi veikla pirmiausia atsižvelgtų į vaiko interesus ir skatintų visišką Konvencijos įgyvendinimą.

K. NEPRIKLAUSOMOS ŽMOGAUS TEISIŲ INSTITUCIJOS

65. Savo bendrajame komentare Nr. 2 (2002) dėl nepriklausomų nacionalinių žmogaus teisių institucijų vaidmens, skatinant ir saugant vaiko teises, Komitetas pažymi, kad „tokių institucijų steigimas atitinka ratifikavimo metu valstybių dalyvių priimtą įsipareigojimą užtikrinti Konvencijos įgyvendinimą ir daryti pažangą vaikų teisių įgyvendinimo

¹⁷ 2002 m. kovo 18–22 d. Monterėje (Meksika) vykusios Tarptautinės vystymosi finansavimo konferencijos ataskaita (A/Conf.198/11).

srityje“. Nepriklausomos žmogaus teisių institucijos papildo vyriausybines vaikams skirtas struktūras, o pagrindinis elementas yra tokių institucijų nepriklausomybė. „Nacionalinių žmogaus teisių institucijų vaidmuo – atlikti nepriklausomą valstybės laikymosi ir įgyvendinimo pažangos stebėseną, taip pat imtis visų veiksmų, siekiant užtikrinti visišką pagarbą vaikų teisėms. Todėl institucijai gali reikėti parengti projektus, siekiant skatinti ir apsaugoti vaikų teises, tačiau tai nereiškia, kad vyriausybė turėtų deleguoti savo su stebėseną susijusius įsipareigojimus nacionalinei institucijai. Labai svarbu, kad institucijos išliktų visiškai nepriklausomos ir nustatytų savo darbotvarkę ir veiklą.“¹⁸ Bendrajame komentare Nr. 2 pateikiamos išsamios gairės dėl nepriklausomų žmogaus teisių institucijų vaikams steigimo ir veiklos.

42 STRAIPSNIS. SUAUGUSIŲJŲ IR VAIKŲ INFORMAVIMAS APIE KONVENCIJĄ

„Valstybės dalyvės įsipareigoja tinkamais ir veiksmingais būdais plačiai informuoti apie Konvencijos principus ir nuostatas tiek suaugusiuosius, tiek vaikus.“

66. Asmenys turi žinoti apie savo teises. Tradiciškai daugumoje, jei ne visose, visuomenėse vaikai nebuvo laikomi teisių turėtojais, todėl 42 straipsnis įgyja didelę reikšmę. Jeigu su vaikais susiduriantys suaugusieji, jų tėvai ir kiti šeimos nariai, mokytojai ir globėjai nesupranta Konvencijos reikšmės ir svarbiausia joje įtvirtinto vienodo vaikų kaip teisių subjektų statuso, tikėtina, kad Konvencijoje numatytos teisės nebus įgyvendintos daugelio vaikų atžvilgiu.
67. Komitetas siūlo valstybėms sukurti visapusišką visuomenės informavimo apie Konvenciją strategiją. Tai turėtų apimti informaciją apie tuos organus (vyriausybinius ir nepriklausomus), kurie dalyvauja įgyvendinimo ir stebėsenos procesuose, taip pat jų kontaktinę informaciją. Pirmiausia Konvencija turi būti prieinama įvairiomis kalbomis (Komitetas palankiai vertina OHCHR parengtą oficialių ir neoficialių Konvencijos vertimų rinkinį). Būtina parengti strategiją dėl Konvencijos platinimo neraštingų žmonių tarpe. Daugumoje valstybių UNICEF ir NVO sukūrė vaikams palankias Konvencijos versijas, skirtas įvairaus amžiaus vaikams. Komitetas palankiai vertina ir skatina šį procesą. Be to, tokiose versijose turėtų būti pateikta informacija apie pagalbos ir konsultavimo šaltinius vaikams.
68. Vaikai privalo sužinoti apie savo teises, todėl Komitetas daugiausia dėmesio skiria mokymo apie Konvenciją ir visas žmogaus teises įtraukimui į mokyklų mokymo programas visuose lygiuose. Kartu su šiuo dokumentu būtina skaityti ir Komiteto bendrąjį komentarą Nr. 1 (2001) dėl švietimo tikslų (29 straipsnio 1 dalis). Pagal 29 straipsnio 1 dalį vaiko švietimas turėtų „ugdyti pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms“. Bendrasis komentaras pabrėžia, kad „švietimas žmogaus teisių klausimais turėtų pateikti informaciją apie žmogaus teisių sutarčių turinį. Tačiau vaikai taip pat turėtų sužinoti apie žmogaus teises, stebėdami žmogaus teisių standartų įgyvendinimą praktikoje, nesvarbu, ar

¹⁸ HRI/GEN/1/Rev. 6, 25 paragrafas, 295 psl.

tai vyktų namuose, mokykloje ar bendruomenėje. Švietimas žmogaus teisių klausimais yra visapusiškas, visą gyvenimą trunkantis procesas, kuris prasideda nuo žmogaus teisių vertybių atspindėjimo kasdieniniame vaikų gyvenime ir patirtyse.¹⁹

69. Be to, mokymas apie Konvenciją turi būti įtrauktas į pradinį ir praktinį visų su vaikais dirbančių asmenų mokymą (žr. 53 paragrafą). Komitetas primena valstybėms dalyvėms apie rekomendacijas, pateiktas po susitikimo dėl bendrųjų įgyvendinimo priemonių, kuris buvo organizuotas paminėti dešimtąsias Konvencijos priėmimo metines. Jose Komitetas teigia, kad „platinimo ir informavimo apie vaiko teises veikla yra veiksmingiausia, kai ji suvokiama kaip socialinio pokyčio, bendravimo ir dialogo procesas, o ne tik paskaitų skaitymas. Sąmoningumo didinimo procesas turėtų įtraukti visus visuomenės sektorius, įskaitant vaikus ir jaunuolius. Vaikai, taip pat ir paaugliai turi teisę dalyvauti informavimo apie savo teises procese, kiek tai įmanoma, atsižvelgiant į jų didėjančius gebėjimus.“²⁰

„Komitetas rekomenduoja, kad visos pastangos organizuoti mokymą apie vaikų teises būtų praktiškos, sistemingos ir įtrauktos į nuolatinį profesinį mokymą, siekiant padidinti jo poveikį ir tvarumą. Mokymas apie žmogaus teises turėtų remtis dalyvaujamaisiais metodais ir ugdyti specialistų įgūdžius ir požiūrius, kurie jiems leidžia bendrauti su vaikais ir jaunuoliais taip, kad būtų gerbiamos jų teisės, orumas ir savigarba.“²¹

70. Žiniasklaida gali atlikti labai svarbų vaidmenį, platindama Konvenciją ir stiprindama žinias ir supratimą apie ją, todėl Komitetas skatina savanorišką žiniasklaidos įsitraukimą į procesą, kurį gali skatinti vyriausybės ir NVO.²²

44 STRAIPSNIO 6 DALIS. ATASKAITŲ PAGAL KONVENCIJĄ VIEŠINIMAS

„Valstybės dalyvės garantuoja savo ataskaitų viešumą savo šalyse.“

71. Kad ataskaitų teikimas pagal Konvenciją atliktų svarbų vaidmenį įgyvendinimo procese nacionaliniu lygiu, apie jį turi žinoti suaugusieji ir vaikai visoje valstybėje. Ataskaitų teikimo procesas suteikia unikalią tarptautinės atskaitomybės dėl valstybės elgesio su vaikais ir jų teisėmis formą. Tačiau, jei ataskaitos nėra platinamos ir konstruktyviai aptariamoms nacionaliniu lygiu, mažai tikėtina, kad procesas turės reikšmingą poveikį vaikų gyvenimui.
72. Konvencija aiškiai reikalauja, kad valstybės savo ataskaitas viešintų visuomenei. Tai galima daryti jų pateikimo Komitetui metu. Ataskaitos turėtų būti iš tiesų prieinamos, todėl jas būtina išversti į visas kalbas, parengti vaikams ir neįgaliesiems tinkamas formas ir kt. Internetas gali stipriai padėti platinti ataskaitas, o vyriausybės ir parlamentai yra prilygtinai raginami tokias ataskaitas patalpinti savo interneto svetainėse.

¹⁹ Ten pat, 15 paragrafas, 286 psl.

²⁰ Žr. CRC/C/90, 291 paragrafo k punktas.

²¹ Ten pat, 291 paragrafo l punktas.

²² 1996 m. Komitetas organizavo bendrųjų diskusijų dieną tema „Vaikas ir žiniasklaida“ ir parengė išsamias rekomendacijas (žr. CRC/C/57, 242 ir kitus paragrafus).

73. Komitetas ragina valstybes viešinti ir kitus dokumentus, susijusius su jų ataskaitų pagal Konvenciją nagrinėjimu, siekiant skatinti konstruktyvias diskusijas ir informuoti apie įgyvendinimo procesą visuose lygiuose. Pirmiausia būtina platinti Komiteto baigiamąsias pastabas visuomenei ir supažindinti vaikus, jas turėtų išsamiai aptarti parlamentas. Nepriklausomos žmogaus teisių institucijos ir NVO gali atlikti labai svarbų vaidmenį, padėdamos užtikrinti plačias diskusijas. Komiteto parengtos suvestinės ataskaitos apie vyriausybės atstovų atliktą patikrinimą padeda suprasti procesą ir Komiteto reikalavimus, todėl turėtų būti viešai prieinamos ir aptariamoms.

I priedas

KITŲ PAGRINDINIŲ TARPTAUTINIŲ ŽMOGAUS TEISIŲ DOKUMENTŲ RATIFIKAVIMAS

Kaip pažymėta šio bendrojo komentaro 17 paragrafe, Vaiko teisių komitetas, svarstydamas bendrųjų priemonių įgyvendinimo procesą ir atsižvelgdamas į žmogaus teisių nedalomumo ir tarpusavio priklausomybės principus, nuolatos ragina valstybes dalyves, kurios to dar nepadarė, ratifikuoti du Vaiko teisių konvencijos fakultatyvinius protokolus (dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose ir vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos) ir šešis kitus pagrindinius tarptautinius žmogaus teisių dokumentus. Komitetas, bendraudamas su valstybėmis dalyvėmis, dažnai jas ragina ratifikuoti kitus susijusius tarptautinius dokumentus. Nebaigtinis tokių dokumentų sąrašas yra pateiktas šiame priede, kurį Komitetas atnaujins laikas nuo laiko.

- Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto fakultatyvinis protokolas;
- Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto antrasis fakultatyvinis protokolas mirties bausmei panaikinti;
- Konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims fakultatyvinis protokolas;
- Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvinis protokolas;
- Konvencija dėl diskriminacijos panaikinimo švietimo srityje;
- 1930 m. TDO konvencija dėl priverstinio darbo (Nr. 29);
- 1957 m. TDO konvencija dėl priverstinio darbo panaikinimo (Nr. 105);
- 1973 m. TDO konvencija dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus (Nr. 138);

- 1999 m. TDO konvencija dėl blogiausių vaikų darbo formų (Nr. 182);
- 2000 m. TDO konvencija dėl motinystės apsaugos (Nr. 183);
- 1951 m. Konvencija dėl pabėgėlių statuso su pakeitimais, padarytais 1967 m. protokolu dėl pabėgėlių statuso;
- 1949 n. Konvencija dėl kovos su žmonių prekyba ir trečiųjų asmenų išnaudojimu prostitucijos tikslams;
- 1926 m. Konvencija dėl vergijos;
- 1953 m. Protokolas iš dalies keičiantis Konvenciją dėl vergijos;
- 1956 m. Papildoma konvencija dėl vergovės, vergų prekybos ir į vergovę panašių institutų bei papročių panaikinimo;
- 2000 m. Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą papildantis Protokolas dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja;
- Ženevos konvencija dėl civilių apsaugos karo metu;
- 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų papildomas protokolas dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolas);
- 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų papildomas protokolas dėl netarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (II protokolas);
- Konvenciją dėl priešpėstinių minų naudojimo, kaupimo, gamybos ir perdavimo uždraudimo ir dėl jų sunaikinimo;
- Tarptautinio baudžiamojo teismo statutas;
- Hagos konvencija dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje;
- Hagos konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų;
- 1996 m. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje.

